

տուժոյ տաճար էր եւ Աստուծոյ հոգին ձեր մէջ կը բնակի. եթէ մէկը Աստուծոյ տաճարը ապականէ, Աստուած զանիկա պիտի ապականէ, որովհետեւ Աստուծոյ Տաճարը սուրբ է, ինչպէս որ դուք էք» (Ա. կրթ. Գ. 16-17): Մարմինը յայրատութեան համար չէ. Տիրոջ համար է եւ Տէրը մարմնոյն համար է. «Մարմինը պոռնկութեան համար չէ. հապա Տիրոջ համար եւ Տէրը մարմինին համար» եւ Աստուած որ Տէրը յարոյց, մեզ ալ պիտի յարուցանէ իր զօրութիւնովը: Փախէ՛ք պոռնկութենէ. ամէն մեզը որ մարդ կը գործէ՛ իր մարմնէն դուրս է, բայց ան որ կը պոռնկի՛ իր մարմնին դէմ կը մեղանայ: 21*ը գիտե՛ք որ մեր մարմինները տաճար են Սուրբ Հոգիին որ մեր մէջն է, որ Աստուծով ստացած էր եւ որ դուք մեր անմին չէք պատկանիր: Վասնզի շատ մեծ գնով ծախու առնուեցար, ուրեմն փառաբերեցէր զԱստուած ձեր մարմիններուն մէջ» (Ա. կրթ. 2. 13-20):

Մեր մարմինները այսպէս սանձադարձ ըլլալով, զայն ճշմարտապէս սրբազան տաճար մընելու եւ զայն մեր հոգւոյն հրաշայի գործիքը դարձնելու համար անհրաժեշտ է որ մեր մարմինները Աստուծոյ ընծայներ իրր կենդանի՛, սուրբ եւ հաճելի՛ զօր մը, որը պիտի ըլլայ մեր կողմէ բանաւոր պաշտօն մը» (Հոսով. ԺԲ. 1):

Մանչեսթըր ԴԵՒՈՒՆԻ ԵՊՍ. ԳՈՒՐԵԱՆ

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն

ՀԱՅՈՑ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ՎԱՆՔԸ

ԲԵՔՂԵՆԷՄԻ ԶԱՆԱԳԱՐՀԻՆ ՎՐԱՅ

1.— Մեր այս յօդուածը պիտի ունենայ երեք հատուած. Ա. — Ծանուցուած վանքին եւ եկեղեցւոյն հաստատութիւնը. Բ. — Անոր Հայկական վերաշինութիւնը, ձեռագիր «ձառընարի» մը համաձայն, Գ. — Նոյն վանքին յիշատակութիւնը Սաղիմական ժրտարանաց մէջ: Երուսաղէմի մէջ կամ դուրսը գտնուած բոլոր եկեղեցիներն եւ ուխտատեղիները կառուցուած են ի պատիւ Քրիստոսի տնօրինական գործերուն, ինչպէս նաեւ Ս. Կուսին եւ կամ Ս. Խաչի յիշատակին. յետոյ հիմնուած են տաճարներ՝ սուրբերու անունով: Արքայադարձն եւ տօներն նախապէս միայն Երուսաղէմի յատուկ էին, տեղական բնոյթ ունէին. համանման հաստատութիւններ եւ տօնակատարութիւններ չորրորդ դարուն միայն

տարածուեցան քրիստոնեայ աշխարհին մէջ, ի հնուն ինչու շինուած էր Բեթղեհէմի ճանապարհին վրայ գտնուած վանքը. — Երուսաղէմէն Բեթղեհէմ վեց հոռմէական մղոն կը հաչուուի հին ճանապարհով. վերջիշեալ Ս. Աստուածածնի վանքը կառուցուած էր Բեթղեհէմի ճանապարհին վրայ, Երուսաղէմէն երեք մղոն հեռաւորութեամբ, ճիշդ կէս ճանապարհին, Հրաքելի գերեզմանին եւ Յունաց Ս. Եղիա վանքին խիստ մօտիկ: Քրիստոնեայ բարեպաշտութիւնը՝ եկեղեցւոյ վաւերական Աւետարաններէն զատ, կարգ մը անվաւեր գրքեր եւ օգտագործած եւ իր ներշնչութեամբ բրած է, մասնաւորապէս Յակոբոս Տեառնեղոս «Նախաւետարան» կամ «Քրիստոսի Մանկութեան Աւետարանը», որ հայերէն ալ թարգմանուած եւ տպագրուած է, ներշնչումներ տուած է ջերմեռանդ հաւատացեալներու՝ որ կարողացեր են անոնց շինիչ պատմուածքներու ազդեցութեամբն ստեղծելու քրիստոնէական բեղուն արուեստ մը: Բեթղեհէմի կէս ճանապարհին վրայ կառուցուած այդ վանքը Քրիստոսի Մանկութեան Աւետարանէն ծագում առած է: Տիրամայր Ս. Կոյսը՝ Յովսէփին եւ այլոց հետ, Քրիստոսի ծնունդէն յառաջ, Երուսաղէմէն կը ճամբորդէ զէպ ի Բեթղեհէմ: Ա՛ն, Երեք մղոն ճամբորդելէ յետոյ, ջրհորի մը քով կը հանդի: Արարներ այդ տեղոյն կ'ըսեն Գարիզնա, որ կը նշանակէ սեղի հանգստան: Ս. Կոյսը, նոյն միջոցին, դարձեալ ըստ Մանկութեան Աւետարանին, կը յարէ թէ՛ «Աչքերուս երկու յողովուրդներ կ'երեւան, մին՝ հեկեկազին կ'արտասուէ եւ կը հեծէ, միւսն՝ մեծապէս կը խայտայ եւ կը հրճուի»: Ահա՛, ըստ աւանդութեան, Ս. Կուսին այդ հանգստեան տեղոյն վրայ է որ քրիստոնէական ջերմեռանդութիւնը կառուցած է վանք ու եկեղեցի, ի յիշատակ եւ ի պատիւ Ս. Կուսին: Մետափրասա՝ Յոյն Սրբազիրը (ԺԲ դար) կը յիշատակէ զանոնք եւ կ'ըսէ թէ անոնք կառուցուած էին, երգ դարուն, «Բեթղեհէմի ճանապարհին վրայ ի յիշատակ Տիրամօր», եւ այն վանքին տեսուն էր, 460 ին, Ս. Թէոդոս՝ նշանաւոր մենակեացը, Բեթղեհէմի արեւելեան կողման, իր սեփական վանուց շինութենէն առաջ (Migne, P. G. Հատ. 119, էջ, 476): 570 ին

Իտալացի Անտոնինոս ուղևորը կանգուն տեսած է նոյն վանքը, իր բոլոր շէնքերով, որ հաւանաբար կործանուեցաւ պարսկական յարձակումներէն (614), և կամ Ֆաթիմեան էլ Հաքէմի (996-1021) հակաքրքիստոնէական հրամանաց հետեանքով: 1106ին, ռուս վանահայր Գանիէլ կ'այցելէ այս ուխտատեղին և իր «ուղեգրութեան» մէջ կը յիշէ թէ եկեղեցի և վանք մը շինուած էր այս տեղ ի պատիւ Ս. Կուսին, բայց այժմ, կը յարէ, անոնք աւերակ վիճակ մը ունին. այս է պատճառը որ չի յիշատակուիր ան մեր Ս. Սթոուոյ Մատենադարանին Մարկոս գրչի ընդօրինակած ձեռագրին (թ. 1190) Ս. Տեղեաց հին չուցակի մը մէջ, հաւանաբար լատիներէնէ թարգմանուած, Խաչակրաց ժամանակ: Ուրիշ աղբիւրէ ալ կը տեղեկանանք թէ Բեթղեհէմի Ս. Մննդեան եկեղեցին տիրացած էր նոյն Գաթիկմայի (Ս. Կուսի այս վանքին) հոգեբուն և այգիներուն, ու կը վայելէր անոնց արդիւնքը. (Bethléem, le Sanctuaire de la Nativité, էջ. 141): Այս վկայութեանց համաձայն, նոյն վանքը գոյութենէ զայրած էր ժերդ զարուն:

2.— Վերեւ յիշեցինք արդէն թէ Բեթղեհէմի ճանապարհին վրայ գտնուած Ս. Աստուածածին վանքին տեսուչն էր Ս. Թէոդոս, որ ժամանակ մը նոյն պաշտօնը վարելէ վերջ, մեկնած էր Բեթղեհէմի արևելեան կողմը և հիմնած էր Տէյր Տուսի կոչուած վանքը. աւանդութեան մը նայելով, ըստ Մեսափրաստի, (Migne, P. G. Հատ. 114, էջ. 478), կրէք մոգերը զիշեր մը այս տեղ հանգչած են, երբ հրեշտակէն հրաման ըստացան, վերազառնալ իրենց երկիրը, առանց նբուսաղէմ հանդիպելու: Ս. Թէոդոսի վանքը ունէր չորս եկեղեցիներ, Հայոց, Արարաց, Պարսից և սլաւախօս վանականաց համար: Նոյն զարուն, վանականներ կային՝ որ անխտիր իրենց վանքերուն մէջ կ'ընդունէին ամէն ազգէ վանականներ, որ իրենց սեփական լեզուաւ, ուրոյն ուրոյն կը կատարէին եկեղեցական պաշտամունքը. այդպէս էր նաև Ս. Թէոդոսի վանքին մէջ. Հայք ալ իրենց մայրենի լեզուով հո՛ն կը կատարէին եկեղեցական արաբոգրութիւններն: Ս. Թէոդոս

տարակոյս չկայ թէ նոյն կանոնը ընդգրկած էր Գաթիկմայի իր տեսութեան օրով ալ: Ուստի երուսաղէմի Հայ Միաբանութենէն ոմանք, հինաւուրց իրաւունքի մը վրայ հիմնուելով, ջերմեռանդութեամբ պիտի փափաքէին վերահաստատել Գաթիկմայի Ս. Աստուածածնի կործանուած վանքը, շէնցնելու զայն և օժտելու ուրոյն Միաբանութեամբ մը. այս մասին ունինք խիստ շահեկան ձեռագիր «Ճառնատիրի» մը յիշատակարանը, որ բացայայտօրէն կ'ապացուցանէ այն վանքին հայկական վերահիւսթիւնը: 1215ին, մեր Ս. Յակոբայ վանքին մէջ ընդօրինակուած է նոյն Ճառնատիրը, որ կը գտնուի այժմ Վենետիկի Միթիթարեանց Մատենադարանին մէջ (շին. թ. 1553), և կ'ընծայէ մեզի նոյն Գաթիկմայի վանքին հայկական վերահաստատութեան պատմական յիշատակագրութիւններն, որոնց կարևորները նոյնութեամբ կ'ընդօրինակենք հոս. «Յամի վեցնարիւրորդի վարսնեւորդի և ի յորրորդում ամի շըրշարեւորեան Հայոց տունարի (= 1215). Ի թաղաւորութեան Հայոց Լեոնի, ի վերջացեալ և ի նուազեալ դառն ժամանակի, յաւուրս աստուածապատիւ և հոգևոր տեառն Յովհաննէս Հայոց Կաթողիկոսի, յայխարն Պաղեսիմ՝ ի մէջ գերութեանս Երուսաղէմի, ընդ հովանեաւ Սուրբ Յակոբայ Սոսնիկանս Արոտոյս՝ գրեցաւ զիրս գերանբրաշ. . . : Արդ՝ ցանկացող եղեալ այսմ գեղեցիկ աստուածային տառից, ձցնաւոր ոմն՝ անուռ Յովհաննէս, հանդերձ իբր իւրոյ կրանաւոր կարգաւ, և բարի անուռ սացեալ յաննիմա՝ իրեանց ուկնո գլխս արտաբերուաղևի, հանդիպ Սուրբ Սիոնի, ի վերս ձանապարհիս Բեղդիհեմի, որ է շեալ հանկրասում Սուրբ Ասուածածնիս. մինչ զայս յընծայումն ի տաճարն, աստուածացեալ մանկամբն Յիսուսիւ Քրիստոսիւ. վասն այսօրիկ բարի անուռ և ընտելալ քանանայն Գերդ կանկեանց զսանարն սուրբ և անուանեաց յանուն Սուրբ Ասուածածնի, յիշատակ նորա աւրհուութեամբ. նմանապես և եղբարարդի իւր Յովհաննէս զոր վերագոյն յիշեցաք՝ ընկալաւ զայս բարեաց յիշատակ և բարխաւս առ Աստուած՝ իւրեանց և ծնողաց իւրեանց և աւանդեցին ի Սուրբ Ասուածածնիս զանձ անկողայեցի, ՚ի վայեղումն շնորհագարդ որդոյ իրեանց Գրիգորոյ

սարկաւազի, և այլ կրօնաւարաց և փա-
հանայից:

Արդ աղաչեմք զամենեւեան՝ որք աւ-
կտիք ի սմանէ ընթերցմամբ կամ գաղա-
փար առնելով, սրտի մտաւք յիշատակեա-
լիք զստացողք արա զՅովհաննէս և զքեռ
Իւր զՏիկնեբեա, և զժտառնդաւոր նոցունց
Գրիգոր սարկաւազ. և զԳէորդ զգնացեալն
առ Քրիստոս, և զվերջին աշխատողս և
զգծողս և զկապողս զՅովհանն՝ զվերջացեալս
յամենայն բարեաց, և խոշորութեանս (զը-
րոյս) անմեղազիր լելուք. և որք ազնա-
կան եղևն ի զին սորին ի կանաց կամ յա-
րանց կամ, ի քահանայից, Քրիստոս Աս-
տուած միոյն և ապա . . . » (Տաշեան չը
դպիւն):

Այս տողերէն կը հասկցուի թէ՛ 1215'ին,
Արարացիք կը տիրէին Պաղեստինի, նոյն
վանքը կը վերաշինուի ի ձեռն Գէորդ քա-
հանայի, որ յիշատակարանս զբուած ժա-
մանակ, արդէն վախճանած է. նոյնին եզ-
բորորդին Յովհաննէս ճգնաւոր ստացողը
կ'ըլլայ ւոյն ճառքներս, ի սէտս իր որ-
դւոյն Գրիգոր սարկաւազին և նոյն վան-
քին միաբանաց: ճառքներն զրիչն է ու-
րիչ Յովհաննէս մը, անտարակոյս կրօնա-
ւոր, որ Ս. Յակոբայ վանքին մէջ կ'ըն-
դորինակէ այս ձեռագիրը և կը յանձնէ
ստացողին, իբր « զանձ անկողոպտելի »
պահելու համար, Բեթղեհէմի ճանապար-
հին վրայ գտնուած Ս. Աստուածածնի նո-
րակերտ վանքին մէջ: Անյայտ կը մնայ մեզ
թէ՛ այս հայկական վերաշինութեան քա-
նի տարի վերջ կործանուած է նոյն վան-
քը, և ի՛նչ պարագաներու տակ: Հայ ե-
պիսկոպոս մը, Նիկողայոս Էնկիւրիցի,
1483'ին, ուխտաւորութեամբ այցելութեան
առթիւ, կազմած է ուխտատեղեաց ցու-
ցակ մը (« վասն վանօրէից ի Ս. քաղաքն
Երուսաղէմ » էջ 18), որուն մէջ Գաթիգ-
մայի այս ուխտատեղին « և Զրհորն որ
աստղն երևի » բառերով միայն կը յիշա-
տակէ, որ է բնի թէ՛ նոյն թուականին
արդէն վերստին քանդուած էր վանքը և
միայն կը մնար Մոզեռու կամ աստղն ա-
ւանդական Զրհորը. իսկ ժեբդ գարուն,
Բեթղեհէմի ճամբուն վրայ, Ս. կուսին հան-
զըստեան տեղւոյն կենդանի յիշատակը տա-
կաւին կը մնար. երբ ուղեւոր մը՝ Ֆելիքս
Փապրի կ'այցելէր նոյն տեղը, և անձամբ

կը տեսէր Հայոց նոյն վանքին փրած պա-
տերուն աւերակները. (Bethléem, le Sanc-
tuaire de la Nativité, էջ, 3):

3.— Փարիզի Ազգ. Մատենադարանի
հայերէն ձեռագրաց մէջ կայ « Ճաշոց » կամ
« Տունակ » մը, որուն
ՎԱՆՔԻՆ
ՅԻՇԱՍԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ՈՍ ՄԻՅԱՐԱՆԱՅ
անգղ. թարգմանութիւ-
նը կատարած է Բրոֆ-
կոնրեր (Ritual Arme-
norum, էջ 516-527), ւոյն ձեռագիրը, բա-
շ. Պարսեանի, Ը-Թ դարու հնութիւն ու-
նի, և կը պարունակէ Սաղիմական տօնա-
կարգը, որ կը կատարուէր Ս. Տեղեաց
մէջ. յիշատակարան չունի. կոնրերի ա-
նոր մասին տուած տեղեկութիւններ խիստ
չահեկան են, և կը դիտուի որ Ս. Տեղեաց
պաշտամունքն և արարողութիւնքն ճշ-
դօրէն կը յարմարին Դրդ գարու ուխտա-
ւորուհի էթէրիայի Ս. Տեղեաց « Ուղեղը-
րութեան » բովանդակութեան հետ (Հրտ.
1888'ին, այլ և այլ լեւուաց թարգմանու-
թեամբ): Փարիզի Սաղիմեան ճաշոցը Ս.
Աստուածածնի Հայոց վանքի նկատմամբ
ունի հետեւեալ ճանօթութիւնը (Rit. Arm.
էջ 526), զոր կը թարգմանեմ բառ առ բառ.
« Օգոստ. 15. Տօն Մարիամու Աստուածա-
ծինի: Յերբորդում մղոնի Բեթղեհէմի.
այս կանոն կատարի. Սաղմ. ձԼԲ. 8. Ե-
սայի. է. 10-15. Գաղ. Գ. 29. Գ. 7. Սաղմ.
ձԺ. Դուկ. Բ. 1-7»: Ինչպէս կանխաւ զը-
րեցինք, Երուսաղէմէն մինչև Բեթղեհէմ
վեց հոովմէական մղոն էր. երբորդ մըղո-
նին, Բեթղեհէմի ճամբուն վրայ շինուած
էր Հայոց Ս. Աստուածածնի վանքը, ուր,
հին գարերէ սկսեալ, համաձայն այս ձե-
ռագիր ճաշոցին, Օգոստ. 15'ին կը կա-
տարուէր Ս. Աստուածածնի Տօնը: Երու-
սաղէմի մէջ կանոն էր, և է ցայժմ, որ
մէն մի տօն կը կատարուէր իր պատկան-
եալ եկեղեցւոյն մէջ: Ճաշոցին այս ճանօ-
թութիւնը, սակայն, մեր առջև զժուա-
րութիւն մը կը հանէ. քանի որ հին գա-
րերէ սկսեալ, Օգոստ. 15'ին կը կատարուէր
Ս. Աստուածածնի Տօնը Գեթսեմանիի Տի-
բաւօր տաճարին մէջ, ուր կար դամբա-
րանը. պատմականօրէն և աւանդութեամբ
կը հաստատուի այս պարագան. Գեթսե-
մանիի Ս. Աստուածածին եկեղեցին Դրդ
գարուն գոյութիւն ունէր արդէն, ինչպէս
կը յիշէ Էթէրիա ուխտաւորուհին իր Աւ-

ղեկրութեան մէջ (Թարգմ. էջ 71), եւ կ'անուանէ զայն « զեղազարդ եկեղեցի » . եւ Օդոստ. 15'ի Ս. Աստուածածնի Տօնը հոն կը կատարուէր, որուն համար ունինք անհերքելի վկայութիւններ. Մօրիկ կայսեր (582-602) հրամանագիրը այս տօնին հաստատման մասին՝ պարզապէս Ս. Աստուածածնի տօնին՝ կայսրութեան բոլոր սահմաններուն մէջ տարածելու ձեռնարկ մ'էր. զի նոյն տօնն արդէն նախապէս հաստատուած էր Ս. Երկրին մէջ: Ինչպէս այս պատմական տեղեկութիւններն, նոյնպէս մինչեւ ցայսօր Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ, տեղի ունեցած տեղական սովորութիւններն կը հակասեն վերոգրեալ ձեռագրին ծանօթագրութեան: Բարբաբտարար, « Երուսաղեմայ Տօնակարգ » խորագրով, ԺԱ-ԺԲ դարու Վրացական ձեռագրի մը հրատարակութիւնը, 1923 ՚ին, Գերման գիտնական Կուստէնի միջոցաւ. այդ ղեռագրութիւնը զլիսովին կը հարթէ. նոյն ձեռագիրը զտնուած է Փարիզի Ազգ. Մատենադարանին մէջ (Թ. 3). Կուստէն Թարգմանած է զայն եւ ծանօթագրելով կազմած է Երուսաղէմի ուխտատեղիներուն շուրջակը, օգտուելով նաեւ վրացերէն երկու ձեռագիր տաղարաններէն, որոց մին գտնուած է Երուսաղէմի երբեմն Վրաց, այժմ Յունաց Ս. Միչ վանքին մէջ, իսկ միւսն ալ Սատպերտի եկեղեցւոյն Մատենադարանը. (Revue Biblique, 1924, էջ 611-623): Արդ՝ Գերման գիտնականին հրատարակած վրացական ցուցակին գիմնելով կը տեսնենք որ Գարիզուայն (Ս. Կուսի հանգստեան տեղը), որ է Հայոց Ս. Աստուածածնի վանքը, ունի հետեւեալ ծանօթութիւնը, Օդոստ. 13'ին. « Բ վերայ ճանապարհին Բեթհեղէմի, ի Գաթիգմա, Յերրորդում մոտնի, ի գիւղն Պէյթ Էպրի, նաւակատիք Ս. Աստուածածնի »: Ան այս կերպով կը ճշդուի թէ՛ Օդոստ. 13'ին, նոյն վանքին նաւակատիքը տեղի կ'ունենար, ըստ վերոյիշեալ կանոնի. ոչ թէ Օդոստ. 15'ի Ս. Աստուածածնի Տօնը, որ յատուկ էր միայն Գեթսեմանիի տաճարին: Վանքին գտնուած գիւղը Պէյթ Էպրի, արդի Պէյր Պանիր գիւղին մէկ սխալ ուղղագրութիւնն է: Պէյթ Պահիր, ուր շինուած էր Ս. Աստուածածնի վանքը, կը գտնուէր Հոսքելի գերեզմանին մօտերը. եւ նոյն

գիւղի սահմանին՝ մէջ կը համարուին մօտակայ Պէյթ Ճալա գիւղն եւ Հայոց Ս. Յակոբայ վանքին Պարոնիսկր կոչուած ձիթատանն ու այգեստանը եւ հողերը: Առաջնոյն, Յունաց Ս. Աստուածածնի եկեղեցւոյն մէջ, մինչեւ հիմակ ցոյց կը արուի Ս. Կուսին նուաճ քարէ աւանդական աթոռը. երկրորդին բնդհանուր տարածութեան վրայ տեղ տեղ երեւան ելած են քրիստոնէական վիճաբոր գերեզմաններ եւ հին ջրհորներ, գերեզմաններ ու ոմանց վրայ գտնուած են նշանագրեր (Palestine Exploration Fund, 1902, էջ 237-240). Իսկ տեղոյն սենեակներու նորոգութեանց ժամանակ, երեւան հանուած են հայկական տառերով քանդակուած քարերու բեկորներ. (Ժմիգրկն. Պոմ. Երսղմի., Հար. Ա. էջ 298):

ՄԿՐՏԻՉ ԵՊՍ. ԱՂԱԻՆՈՒՆԻ

ԲԱՐՈՅԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՊՋՏԻՆ ԲԱՆԵՐ ԵՒ ՄԵՆՆ ԲԱՆԵՐ

Թերթերը, ամէն տարի, մեզի կը բերեն պատմութիւնը շխարհի այս կամ այն կողմը պատահած ահաւոր ողորումներուն: Թերթերը սովորական դէպքերու պէս կը նկարագրեն դանոնք իրենց բոլոր մանրամասնութիւններով: Արտեր, պարտէզներ, այգիներ ծածկուած ջուրերու տակ, ուր ծառերու զագաթները կը ձեւացնեն կանանչի տխուր կղզեակներ. փողոցներն լիցուած պղտոր եւ զոռացող ջուրերով՝ որոնք տուներու պատերը կը ձեծեն. կը թափանցեն եւ կը լեցնեն բակերը, գաւիթները, մասանը, խոհանոցը: Տուներու մէջ սարսափէն դուրս ինկած աչքեր, սրտակեղեք ճիւղերով, կը նային ջուրերուն՝ երկինքին որ իր բոլոր սահմանքները բացած՝ կ'ուսեցնէ մեծ ու պղտիկ ջուրերը, որոնք տակաւ աճելով՝ հասակ առած առիւծի կորիւններու պէս կը վազեն անմեղ որսեր յօշոտելու: Տեսարանը ահաւոր երեոյթներ կ'ըզգենու տակաւ. ծառերու կոճղեր, սայլեր, տակառներ, աթոռներ, անական ամէն տեսակ կարասիներ, կենդանիներու եւ մարդոց դիակներ, խառնիխուռն, համայնական ա-